

Monumentnummer*: 530246

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **08 december 2008**
Kadaster deel/nr **82882/82**

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Wassenaar	Wassenaar	Zuid-Holland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wassenaar	F			10714
Wassenaar	F			11378
Wassenaar	F			11379
Wassenaar	F			11397
Wassenaar	F			11398
Wassenaar	F			11105
Wassenaar	F			3057
Wassenaar	F			4483
Wassenaar	F			11082
Wassenaar	F			1779
Wassenaar	F			2047
Wassenaar	F	10717	A28	
Wassenaar	F			11205
Wassenaar	F			10948
Wassenaar	F	10717	A36	
Wassenaar	F			2046
Wassenaar	F			10955
Wassenaar	F			10097
Wassenaar	F			10951
Wassenaar	F			3269

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wassenaar	F			10809
Wassenaar	F			4094
Wassenaar	F			629
Wassenaar	F	10717	A19	
Wassenaar	F			630
Wassenaar	F			9246
Wassenaar	F			10693
Wassenaar	F	10717	A24	
Wassenaar	F			2039
Wassenaar	F			4487
Wassenaar	F			2044
Wassenaar	F			631
Wassenaar	F	10717	A32	
Wassenaar	F			9538
Wassenaar	F			626
Wassenaar	F			3043
Wassenaar	F	10717	A35	
Wassenaar	F	10717	A42	
Wassenaar	F			9358
Wassenaar	F			648
Wassenaar	F	10717	A39	
Wassenaar	F			2041
Wassenaar	F			4485
Wassenaar	F			627
Wassenaar	F	10717	A48	
Wassenaar	F	10717	A51	
Wassenaar	F	10717	A5	
Wassenaar	F	10717	A49	
Wassenaar	F	10717	A50	
Wassenaar	F	10717	A30	
Wassenaar	F	10717	A7	
Wassenaar	F	10717	A13	
Wassenaar	F	10717	A6	
Wassenaar	F	10717	A11	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wassenaar	F	10717	A33	
Wassenaar	F	10717	A20	
Wassenaar	F	10717	A10	
Wassenaar	F	10717	A31	
Wassenaar	F	10717	A3	
Wassenaar	F	10717	A25	
Wassenaar	F	10717	A43	
Wassenaar	F	10717	A38	
Wassenaar	F	10717	A1	
Wassenaar	F	10717	A45	
Wassenaar	F	10717	A21	
Wassenaar	F	10717	A26	
Wassenaar	F	10717	A15	
Wassenaar	F	10717	A37	
Wassenaar	F	10717	A9	
Wassenaar	F	10717	A16	
Wassenaar	F	10717	A8	
Wassenaar	F	10717	A17	
Wassenaar	F	10717	A46	
Wassenaar	F	10717	A12	
Wassenaar	F	10717	A18	
Wassenaar	F	10717	A44	
Wassenaar	F	10717	A41	
Wassenaar	F	10717	A14	
Wassenaar	F	10717	A22	
Wassenaar	F	10717	A29	
Wassenaar	F	10717	A23	
Wassenaar	F	10717	A27	
Wassenaar	F	10717	A34	
Wassenaar	F	10717	A2	
Wassenaar	F	10717	A40	
Wassenaar	F	10717	A47	
Wassenaar	F	10717	A4	
Wassenaar	F			625

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wassenaar	F			2040
Wassenaar	F			11206
Wassenaar	F			3056
Wassenaar	F			3039
Wassenaar	F			3055
Wassenaar	F			2043
Wassenaar	F			11264
Wassenaar	F			7552
Wassenaar	F			4171
Wassenaar	F			10875
Wassenaar	F			9933
Wassenaar	F			623
Wassenaar	F			3260
Wassenaar	F			4490
Wassenaar	F			9581
Wassenaar	F			3062
Wassenaar	F			2045
Wassenaar	F			11267
Wassenaar	F			10949
Wassenaar	F			10947
Wassenaar	F			10098
Wassenaar	F			3058
Wassenaar	F			5367
Wassenaar	F			11266

*Omschrijving***

Omschrijving

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (1) behorende bij de historische buitenplaats Backershagen. De historische tuin- en parkaanleg van Backershagen kent een bijzondere gelaagdheid waarbinnen afleesbaar zijn: de geometrische onderligger, de vroeg-landschappelijke aanleg en de aanleg in rijpe landschapsstijl met een enkel vroeg twintigste-eeuws element. De start vindt plaats aan het begin van de 18de eeuw, wanneer tegen de op het terrein gelegen boerenwoning door Cornelis Backer en Maria Clara van der Hagen een landhuis wordt gebouwd. Sporen in het park die terugvoeren naar deze geometrische opgezette aanleg zijn de huisplaats, die als zodanig nog steeds min of meer op deze oorspronkelijke plaats is gesitueerd, een stuk van de moestuinmuur en enkele oude linden bij het huis en aan de Rijksstraatweg die herinneren aan de toegangslaan. Daarnaast bepaalt het 17de-eeuwse slotenstramien

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

met de Zijlwetering als aanvoerrote en de aftakking vanaf de Zijlwetering in twee rechte hoeken langs het rechthoekige weiland naar het huis nog altijd de structuur en het aanzien (weiden) van dit noordelijke deel van het park. De oorspronkelijke waterallee, de toegangsweg over water, die tot pal achter het huis voerde en daar eindigde, vormt een belangrijk element (zie Kadastraal Minuutplan). Tot in de 19de eeuw was het huis via een lange rechte oprijlaan vanaf de Rijksstraatweg toegankelijk en via water over de genoemde waterallee vanaf de Zijlwetering (vgl. Kadastraal Minuutplan uit 1822 en kaart Noorda uit 1839). Aan weerszijden van de oprijlaan lagen de rechthoekige nutstuinen, waarvan de zuidwestelijke nutstuintuin in structuur nog herkenbaar is. De noordelijke nutstuintuin werd aan de oostzijde begrensd door een rechte sloot, die via een haakse hoek vertakt naar de waterallee. Dit waterverloop is in het veld bewaard gebleven. Parallel aan de Rijksstraatweg ligt een langgerekt terrein met een gaaf bewaarde aanleg in Anglo-Chinese of vroeg-landschappelijke stijl. In 1772 begon Cornelis Backer met deze aanleg die aan de westzijde bepaald wordt door een grillige en fijnmazige aanleg van mosheuvelds (waarin de schelpengrot alias hermitage), een grote heuvelpartij aan de zijde van de Rijksstraatweg (waarop de koepel), een grillige waterpartij en een kleinschalig patroon van slingerpaden waaronder een beukenlaantje op een wal. De beplanting bestaat voornamelijk uit eiken en beuken. In deze parkaanleg lagen drie parkweiden met in grillige curven verlopende omzoming (genoemd: bouwland, hermetenweide en doornweide) en een rechthoekige ezelsweide. Het meest zuidelijke weiland en het middelste weiland zijn na 1910 van de buitenplaats afgesplitst als open ruimte voor twee nieuwe buitenplaatsen, Iveck en Wiltzangk (beide buitenplaatsen zijn als rijksmonument beschermd). Binnen de aanleg ligt ook een hertenkamp, die waarschijnlijk al sinds het einde van de 18de eeuw dienst deed als zodanig (thans De Hartenkamp genoemd). Het Kadastraal Minuutplan uit ca. 1820 geeft op deze plek de hertenkamp aan met een hertenhuis aan de westzijde en een kleinere opstal, vermoedelijk een prieel. De hertenkamp is als open ruimte in het veld herkenbaar gebleven. Ook het padenverloop, dat gedeeltelijk uit de 18de eeuw dateert, is herkenbaar. Door de afsplitsing in 1910 beslaat de vroeg-landschappelijke aanleg van Backershagen nog ongeveer tweederde van de oorspronkelijke oppervlakte.

De latere ontwikkelingen van de aanleg hebben zich met name rondom het huis geconcentreerd. Nadat in 1846 Backershagen in handen komt van Prins Frederik - ook eigenaar van De Paauw en De Horsten - vinden er in het park rondom het huis veranderingen plaats, waarschijnlijk naar ontwerp van Zocher jr. De voorzijde wordt opnieuw aangelegd als smalle parkweide waardoor de oprijlaan in curven slingerde (zie prent P.J. Lutgers uit 1855). Maar het is met name tuinarchitect Petzold die zijn stempel op dit deel van de aanleg drukt. Naar ontwerp van Petzold in 1854 (kaart in Koninklijk Huisarchief) worden de curven van de oprijlaan verflauwd tot de huidige aanleg en in het park worden solitaire en boomgroepen geplant, ten behoeve van de voor Petzold zo typerende perspectivische doorzichten. Ook deze specifiek aanplant van solitaire en boomgroepen is in dit parkdeel nog herkenbaar aanwezig. Petzold's ontwerp beoogde een relatie te leggen tussen ondermeer De Paauw en Backershagen. In het bosgedeelte aan de noordoostzijde van Backershagen zijn nog deels wandelpaden te herkennen, die deel uitmaakten van deze relatie, zo deze niet eerder door Zocher zijn aangelegd. Op enkele paden is het oorspronkelijke plaveisel nog aanwezig. De oorspronkelijke barokke vijver en de kom in het parkbos aan de noordzijde van het huis werd tot de huidige gebogen vijverpartij in landschapsstijl vergraven. Het was de bedoeling van Petzold hier een grote waterpartij in landschapsstijl te realiseren, waarvan dus alleen een eerste aanzet tot aan de oude vaarsloot is uitgevoerd. Ook de Umfahrungsweg, die Petzold in opdracht van Frederik Hendrik aanlegde, is duidelijk herkenbaar en loopt vanaf de Backershagenlaan (vanaf onderdeel 12) met een flauwe bocht door het park. Omstreeks 1926 vindt in opdracht van de toenmalige eigenaar Mr A.G.M. Swart, onder leiding van de tuinarchitect Leonard Springer, een wijziging plaats. Er werd vanaf de Backershagenlaan een nieuwe toegangslaan gemaakt, die in flauwe curven naar de achterzijde voert. Aan de noordzijde van deze laan kwam een kleine parkaanleg in landschapsstijl tot stand met kleine vijverpartij, parkplantsoen en doorzicht op de weilanden aan de noordwesthoek van Backershagen, zoals tot op heden bewaard is gebleven. Na de bouw van het nieuwe huis in 1984 werd het doorzicht van het huis naar de Rijksstraatweg beschadigd door de aanleg van een nieuwe waterarm (in het verlengde van de sloot ten

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

oosten van de voormalige noordelijke nutstuin) met afscherpende heesterbeplanting. Ook werd doordat de nieuwbouw iets naar voren werd geplaatst de relatie tussen de zijgevel en de zichtas over de waterpartij opzij van het huis gewijzigd.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG is van algemeen cultuur-, architectuur- en tuinhistorisch belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de 18de-eeuwse aanleg in vroeg romantische Anglo-Chinese landschapsstijl die door kleinschalige heuvelstructuur, slingerpaden en grot een zeer grote zeldzaamheidswaarde vertegenwoordigt;
- vanwege de bijzondere samenhang van de verschillende landschappelijke parkdelen, daterend uit diverse perioden en ontworpen door onder meer Zocher jr., Petzold en Springer. Voor het oeuvre van de tuinarchitect C.E.A. Petzold vanwege kenmerkende aanleg van boomgroepen en solitairen en oprijlaan tussen het huis en de Rijkstraatweg.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg